

KRIISISUUNNITELMA

Sisältö

1	JOHDANTO.....	3
2	VIESTINTÄ VAKAVISSA KRIISITILANTEISSA.....	3
3	KRIISITOIMINTA	4
4	KRIISIN MÄÄRITTELY.....	5
4.1	KRIISIREAKTION VAIHEET.....	5
4.2	TOIMINTAKAAVIO KRIISITILANTEESSA.....	7
5	TOIMINTAOHJEITA KRIISITILANTEIDEN VARALLE	8
5.1	Läheltä piti –tilanne	8
5.2	Vakava uhkatilanne	8
5.3	Onnettomuus oppilaitoksessa	8
5.4	Vakava väkivalta tai sen uhka oppilaitoksessa	9
5.5	Vakava tapaturma/onnettomuus opiskelijan vapaa-ajalla	9
5.6	Konsultaatioapu	10
6	TOIMINTAOHJEITA KUOLEMANTAPAUKSESSA.....	10
6.1	Opiskelijan kuolema.....	10
6.2	Opiskelijan lähiomaisen äkillinen kuolema.....	11
6.3	Henkilökuntaan kuuluvan kuolema.....	11
6.4	Itsemurha	12
7	TOIMINTAOHJEITA PSYKOSOSIAALISISSA VAIKEUKSISSA	12
7.1	Kiusaaminen	12
7.2	Äkillinen psyykinen kriisi.....	12
7.3	Perheessä tapahtuva väkivalta.....	13
7.4	Itsemurhavaara/itsemurhayritys	13
8	Katselmus ja hyväksyminen.....	13

1 JOHDANTO

Tämä kriisisuunnitelma on osa WinNovan opiskeluhoito- ja turvallisuussuunnitelmaa. Kriisisuunnitelmalta tarkoitetaan yleensä varautumista koko yhteisöä tai sen jäseniä koskettaviin äkillisiin traumatisoiviin tilanteisiin. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä opiskeluhoitoon ja seurakunnan edustajien kanssa. Kriisisuunnitelman laatiminen perustuu 12.03.2018 Opetushallituksen määräykseen opiskeluhoitosta.

Tässä suunnitelmassa olevat toimintaohjeet on tarkoitettu ohjeeksi WinNovan henkilökunnalle ja opiskelijoille traumatisoivien kriisitilanteiden kohtaamista ja jälkihoitoa varten. Suunnitelma on laadittu opiskelijoiden henkisen ensiavun ja työsuojelun näkökulmasta. Toimintaohjeet ja turvallisuusorganisaatio onnettomuus- ja vaaratilanteissa on käsitelty erikseen oppilaitoksen pelastus- ja turvallisuussuunnitelmissa.

Suunnitelman tavoitteet:

- Vahvistaa oppilaitosyhteisömme kykyä toimia vaikeissa tilanteissa.
- Tukea työyhteisömme ja asiakkaidemme toipumista ja auttaa heitä selviytymään kohtaamiensa kriisien yli.

2 VIESTINTÄ VAKAVISSA KRIISITILANTEISSA

Kriisitilanteissa kiinnitetään erityistä huomiota nopeaan ja tehokkaaseen viestintään ja tiedottamiseen. Tavoitteena ja painopisteenä on ehkäistä suurempaa vaaraa sekä tilanteesta riippuen estää väärän tiedon leviämistä.

Kriisitilanteessa viestinnän tulee ehdottomasti perustua oikeisiin tietoihin tilanteesta ja niistä tehtyihin johtopäätöksiin yksityisyyden suoja huomioiden.

Tärkeää on, että viestinnästä vastaavat (toimitusjohtaja ja viestintäpäällikkö) saavat viipymättä tiedot viestintää edellyttävistä tapahtumista.

Esimerkkejä tilanteista, joissa tarvitaan kriisiviestintää:

- oppilaitoksessa tai sen ympäristössä sattunut vakava onnettomuus
- opiskelijan tai henkilökuntaan kuuluvan joutuminen vakavaan onnettomuuteen
- opiskelijan tai oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluvan äkillinen kuolema
- vakava väkivaltatilanne

Toiminta kriisitilanteissa:

1. Tilanteen havainnut henkilö ilmoittaa omalle esimiehelleen ja toimitusjohtajalle/viestintäpäällikölle tilanteesta mahdollisimman pian. Esimiehen vastuulla on arvioida pikaisesti ongelman/kriisin laajuus, vakavuus ja vaikutukset sekä ilmoittaa tilanteesta myös omalle esimiehelleen.

On selvitettävä mahdollisimman nopeasti

- mitä on tapahtunut
- mistä se johtuu
- mitä asialle ollaan tekemässä

2. Tarvittava sisäinen viestintä pyritään hoitamaan aina ensin (ehkäisee väärinkäsityksiä ja huhuja).

Viestintäpäällikkö koordinoi kriisiviestintää ja arvioi kulloinkin tarvittavat viestinnän keinot ja kanavat.

Huomioitavaa

- A. Lausuntoja medialle yhtiön puolesta antavat **vain toimitusjohtaja tai viestintäpäällikkö tai heidän nimeämänsä henkilö**.
- Viestintäpäällikkö arvioi yhteistyössä toimitusjohtajan kanssa tilanteen edellyttämät viestintätoimenpiteet.
- B. Jokaisella on oikeus olla vastaamatta aiheettomiin kysymyksiin ja aina voi pyytää miettimisaikaa (hankkiakseen lisätietoa) ja näin ”pelata varman päälle”, kun on tekemisessä median kanssa.

Median edustajalle voi kertoa, että toimitusjohtaja/viestintäpäällikkö on yhteydessä heihin (ota yhteystiedot ylös ja ota yhteys toimitusjohtajaan/viestintäpäällikköön).

Näin saadaan myös lisää aikaa mahdollisten lisäselvitysten tekemiseen.

3 KRIISITOIMINTA

Vakavissa kriiseissä ulkoisesta tiedottamisesta medialle vastaavat toimitusjohtaja ja viestintäpäällikkö tai heidän nimeämänsä henkilö. Rehtori vastaa tiedottamisesta omalla alueellaan. Jokaisella koulutusallalla toimii kriisityöryhmä, johon kuuluvat:

- koulutuspäällikkö,
- kuraattori ja/tai psykologi,
- opiskeluterveydenhoitaja ja
- seurakunnan edustaja (oppilaitospastori, erityisnuorisotyöntekijä).

Kriisityöryhmän kutsuu koolle koulutuspäällikkö tai kuraattori. Kriisityöryhmän perustehtävänä on päättää traumaattisen tapahtuman jälkeisistä tukitoimista sekä organisoida tukitoimet. Koulutuspäällikkö sopii rehtorin kanssa tiedottamisesta oppilaitoksen sisällä. Liitteenä alakohtaisten kriisityöryhmien yhteystiedot (liite 1).

Mikäli opettajat tai muu henkilökunta tarvitsevat apua kriisitilanteissa tai niiden jälkeen, on heillä mahdollisuus saada tukea työterveyshuollosta ja työsuojeluhenkilöstöltä.

Vakavissa kriisitilanteissa opiskelijoiden ja työntekijöiden työskentely vaikeutuu, koska on vaikea keskittyä opiskeluun/työhön. Tapahtumaa koskevat, usein liioitellut huhut leviävät, jos kyseessä on dramaattinen tapahtuma. Tiedotusvälineet odottavat tietoja, ja heillä on myös oikeus saada sitä.

Kriisitilanteissa herää monenlaisia kysymyksiä:

- Miten asiasta pitäisi kertoa opiskelijoille?
- Miten kohdata opiskelijoiden reaktiot tapahtumaan?
- Miten tukea kriisiä lähellä olevia opiskelijoita?
- Miten tukea henkilökuntaa?
- Miten kertoa asiasta kotiväelle?
- Miten kohdata tiedotusvälineet?

Kriisitilanteissa vaaditaan ripeää, tehokasta ja samalla rauhallista toimintaa, jotta pystytään auttamaan apua tarvitsevia sekä ehkäisemään lisävahinkojen syntyminen.

Tärkeintä kriisitoimintaa on kriisitilanteiden ennaltaehkäisy ja se, että tällaisen tilanteen sattuessa osataisiin toimia oikein. Järkyttävä tapahtuma voi aiheuttaa traumaattisia reaktioita, jotka vaikeuttavat merkittävästi paitsi yksilön, myös hänen lähiyhteisönsä toimintaa. Henkisen ensiavun tarkoituksena on rauhoittaa ja lohduttaa sekä selvittää tapahtunutta. Näin autetaan selviytymään tilanteesta eteenpäin.

Tapahtuneen käsittely mahdollisimman pian on tärkeää myös perättömien huhujen leviämisen estämiseksi. Tavallisesti tämä on purkukeskustelu eli jälkipuinti (defusing tai debriefing). Jälkipuinnista huolehtivat alan kriisityöryhmän tai oppilaitoksen ulkopuolisen henkisen ensiavun kriisiryhmän jäsenet.

4 KRIISIN MÄÄRITTELY

Kriisi on yllättävä tapahtuma tai läheltä piti -tilanne, joka vaikuttaa voimakkaasti ja negatiivisesti yksilöön tai yhteisöön. Kriisitilanteessa ihmisen aikaisemmat kokemukset ja keinot eivät riitä tapahtuneen ymmärtämiseen ja hallitsemiseen.

Kriisit jaotellaan kehitys-, elämän- ja traumatisoiviin kriiseihin:

- Kehityskriisit
Normaaleja kehitykseen ja elämäntilanteeseen kuuluvia pysäyttäviä tilanteita (esim. murrosikä, koulun aloitus/vaihtaminen)
- Elämänkriisit
Elämäntilanteeseen kuuluvia, pitkäkestoisia raskaita tilanteita, joita ei satu kaikille (esim. vakava pitkäaikaissairaus, vanhempien jatkuva riitely, jatkuva koulukiusaaminen)
- Traumatisoivat kriisit
Aiheuttajana äkillinen ja odottamaton, epätavallisen voimakas tapahtuma, joka tuottaisi huomattavaa kärsimystä lähes kenelle tahansa (esim. läheisen ihmisen äkillinen kuolema, liikenneonnettomuus, tulipalo, räjähdys, luonnonkatastrofi, vanhempien yllättävä ero)

4.1 KRIISIREAKTION VAIHEET

Sokki

- tiedon prosessoinnin muuttuminen (esim. epätodellinen olo, käsitys ajasta muuttuu, supermuisti)
- tunteiden puuttuminen
- fyysisiä voimia on tavallista enemmän
- kuuma, kylmä, nälkä eivät tunnu
- välitöntä vaaraa koskevissa asioissa toiminta on yleensä harkitsevaa, viileää ja tehokasta. Muiden asioiden suhteen saattaa esiintyä ponnnettomuutta ja ajattelun aaltoilua, helppoja päätöksiä voi olla vaikea tehdä
- varmistaa toimintakyvyn säilymisen, elämää ylläpitävä toiminta varmistuu
- suojaaa mieltä sellaiselta tiedolta, jota se ei vielä pysty ottamaan vastaan
- tallentaa muistiin myöhemmin tarvittavaa tietoa ja vaikutelmia.

Reaktiovaihe

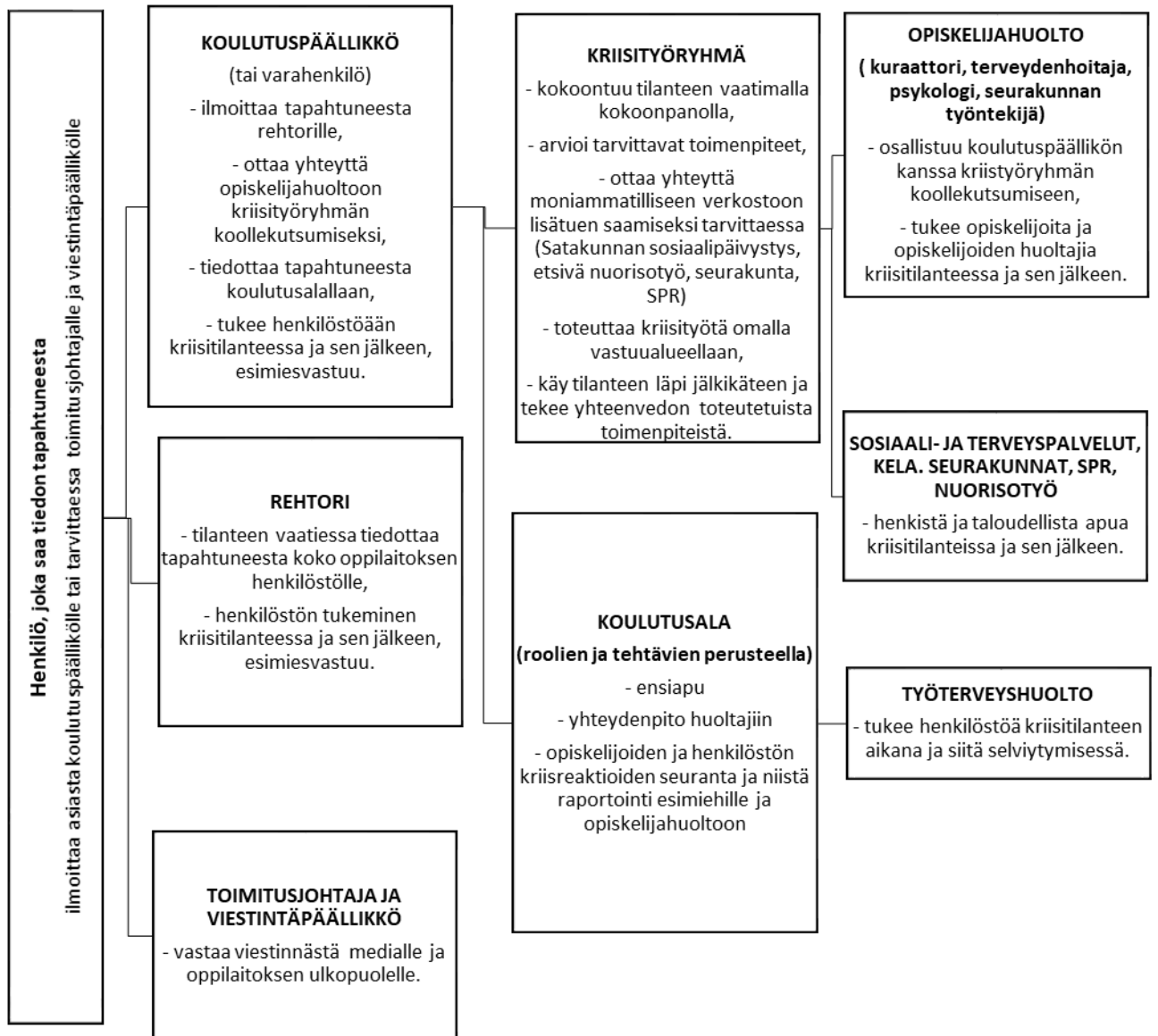
- voimakkaita vaihtelevia tunteita (esim. itkuisuus, pelko ja ahdistus, syyllisyys, syyttely, helpotus, että elää)
- muisti- ja keskittymisvaikeuksia (esim. mieleen tunkeutuvat muistot, ajatus katkeilee, levottomuus, hajanainen olo)
- vapina, sydämen tykytykset, pahoinvointi, väsymys, univaikeudet
- tunteet lähtevät elämään vasta, kun välitön vaara on ohi
- mieli alkaa avautua sille, mitä todella on tapahtunut ja mikä sen merkitys on omalle elämälle
- arki voi häiriintyä, suhde omaan itseen ja ympäristöön koetuksella
- kokemus voi nostaa esiin myös vanhaan järkytykseen kuuluvia reaktioita.

Korjaus- ja sopeutumisvaihe

- prosessointi on usein edellisiä vaiheita sisäisempää ja eleettömämpää
- tilaa pelkojen ja traumojen läpikäymiseen, sureminen
- entisestä luopuminen, muistot, katse tulevaan.

Eri kriisityypit herättävät ihmisessä erityyppisiä reaktio- ja suojautumismekanismeja. Interventiomuoto tulee valita kriisi- ja reaktiotyyppin mukaan.

4.2 TOIMINTAKAAVIO KRIISITILANTEESSA

Kriisivalmiuden ylläpitäminen ja toiminta kriisitilanteissa on tärkeä osa WinNovan turvallisuuteen ja hyvinvointityöhön kuuluvaa työtä.

WinNovan kriisitoiminnan suunnittelusta, arvioinnista ja kehittämisestä vastaavat toimitusjohtaja, rehtori, turvallisuusjohtaja, viestintäjohtaja, henkilöstöjohtaja ja opiskelijapalvelujohtaja.

5 TOIMINTAOHJEITA KRIISITILANTEIDEN VARALLE

Seuraavaan on kerätty toimintaohjeet sellaisten kriisitilanteiden käsittelyä varten, jotka voivat sattua oppilaitoksessa tai työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa, ja saattavat vaikuttaa opiskelijaryhmien tai yksittäisten opiskelijoiden toimintakykyyn. Näiden esimerkkien tarkoituksena on auttaa varautumaan tilanteisiin, joihin jokainen meistä saattaa joutua.

5.1 Läheltä piti –tilanne

Vahinkojen ehkäisytyössä on tärkeää saada tietoa kaikista Läheltä piti -tilanteista, joita WinNovassa sattuu. Järjestelmällinen ilmoitusmenettely helpottaa tällaisen tiedon keräämistä. Jokainen voi parantaa WinNovan turvallisuutta tekemällä ilmoituksen.

Läheltä piti -tilanteista olisi voinut seurata:

- työtapaturma tai ammattitauti,
- vahinkoa ympäristölle tai luonnolle,
- omaisuusvahinko.

Vaara on tekijä tai olosuhde, joka voi saada aikaan haitallisen tapahtuman.

Poikkeama on seuraus määräysten tai ohjeiden vastaisesta toiminnasta.

Vahinkotapauksista ja läheltä piti -tilanteista ilmoitetaan työsuojeluun Wintrassa (sovellukset/ Läheltä piti-ilmoitus) olevalla läheltä piti -lomakkeella, johon kirjataan lyhyt kuvaus tapahtumasta, mahdolliset syyt ja ehdotukset parannustoimenpiteiksi. Täytetty lomake menee tiedoksi esimiehelle työsuojelupäällikölle ja työsuojeluvaltuutetuille.

5.2 Vakava uhkatilanne

Läheltä piti -tilanteet ovat sellaisia, joiden seuraukset olisivat voineet olla katastrofaaliset esim. tulipalo, vakava tapaturma, väkivalta, pommiuhka, kouluammuskelun uhka. Koulutuspäällikölle tiedotetaan ensimmäiseksi seuraavista asioista:

- mitä on tapahtunut
- ketä tapaus koskee
- miten on jo toimittu.

Koulutuspäällikkö kutsuu kriisiryhmän koolle, jossa arvioidaan tarvittavat toimenpiteet ja ulkopuolisen avun tarve. Koulutuspäällikkö tiedottaa tapahtuneesta ao. tahoille (työsuojelu), jotta varotoimenpiteitä voidaan kehittää

Jos kyseessä on pommiuhka tai esim. uhkaus kouluammuskelusta, tieto asiasta välittömästi koulutuspäällikölle, joka tekee ilmoituksen poliisille. Toimitaan poliisin antamien ohjeiden mukaan. Uhkauksiin on aina suhtauduttava vakavasti, vaikka ne joskus osoittautuvatkin aiheettomaksi.

5.3 Onnettomuus oppilaitoksessa

Välittömät toimet onnettomuuspaikalla

Ensimmäisenä paikalle saapunut tekee tilannearvion:

- mitä on tapahtunut
- minkälaista apua tarvitaan (lisäavun hälyttäminen esim. terveydenhoitaja)
- miten estetään mahdolliset lisäonnettomuudet

- tarvittaessa soimitaan yleiseen hätänumeroon 112 ja huolehditaan joku opastamaan apu onnettomuuspaikalle
- loukkaantuneiden ensiapu ja tarkkailu, aloita mahdolliset ensiaputoimet (kylkiasento/elvytys)
- ei jätetä loukkaantuneita yksin
- käyttäydy rauhallisesti
- puhu loukkaantuneelle
- kuuntele häntä
- pidä huolta, kosketa
- kerro rehellisesti, mitä on tapahtunut ja miten tilanne etenee
- pidä uteliaat loitolla

Ensiavun jälkeen tiedotetaan koulutuspäällikölle seuraavista asioista:

- mitä on tapahtunut
- ketä tapaus koskee
- miten on jo toimittu

Onnettomuuspaikalla ihmiset ovat usein järkyttyneitä. Auttajan rauhallinen ja määrätietoinen toiminta luo turvallisuuden tunteen. On tärkeää huolehtia myös henkisestä ensiavusta onnettomuuden jälkeen.

Mikäli tilanteessa syntyy ruumiinvamma, on osapuolten oikeusturvan takia tärkeää, että koulutuspäällikkö tekee ilmoituksen tapahtuneesta poliisille. Lisäksi lähetetään tieto tapahtuneesta työsuojeluvaltuutetulle/työsuojelupiirille.

Koulutuspäällikkö ottaa yhteyttä opiskeluhooltoon ja kriisityöryhmä kokoontuu tarvittavassa laajuudessa jatkotoimia varten. Opettaja tekee tapahtumasta vahinkoilmoituksen vakuutusyhtiölle.

5.4 Vakava väkivalta tai sen uhka oppilaitoksessa

Mikäli tilannetta ei saada rauhoitettua, hälytetään poliisi paikalle (112). Mikäli tilanne rauhoittuu ja poliisia ei tarvita; ilmoitus tapahtuneesta koulutuspäällikölle.

Vaikka väkivaltatilanteessa ei syntyisi näkyviä fyysisiä vammoja, kutsutaan terveydenhoitaja paikalle tai saatetaan opiskelija terveydenhoitajan vastaanotolle tarkastusta varten. Vammojen kirjaaminen terveys-tietoihin on tärkeää, mikäli joku väkivaltatilanteen osapuolista tekee rikosilmoituksen tai hakee myöhemmin korvausta tapahtuneen perusteella. Terveydenhoitaja ohjaa tarvittaessa väkivallan kohteeksi joutuneen henkilön lääkärin tutkimukseen. Tarvittaessa tehdään myös rikosilmoitus poliisille ja lastensuojeluilmoitus sosiaalipäivystykseen. Alaikäisten kohdalla otetaan yhteyttä huoltajiin.

Asian käsittelyä jatketaan oppilaitoksessa myöhemmin asianosaisten kesken. Väkivaltatilanteen luonteesta ja vakavuudesta riippuu, miten laajasti sitä käsitellään oppilaitoksessa opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa.

Mikäli väkivallan tekijänä on opettaja tai muu oppilaitoksen työntekijä, esimiehen on puututtava asiaan välittömästi.

5.5 Vakava tapaturma/onnettomuus opiskelijan vapaa-ajalla

Tiedon vastaanottaja selvittää:

- mitä on tapahtunut,
- koskeeko tapahtuma muita oppilaitoksen opiskelijoita esim. sisaruksia tai ystäviä muilla aloilla,
- yhteyshenkilön, jos opiskelija joutuu olemaan poissa koulusta tapahtuman takia.

Tiedon vastaanottaja välittää tiedot tapahtuneesta opiskelijan vastuuopettajalle tai koulutuspäällikölle. Mikäli tieto tapahtuneesta tulee muuta kautta kuin opiskelijalta tai hänen huoltajaltaan, vastuuopettaja tai koulutuspäällikkö selvittää tiedon oikeellisuuden turhien huhujen katkaisemiseksi. Kriisityöryhmä kokoontuu tarvittaessa sopivalla kokoonpanolla harkitsemaan jatkotoimet.

5.6 Konsultaatioapu

Vakavissa kriisitilanteissa on aina mahdollista soittaa Satakunnan sosiaalipäivystykseen ja Satasairaalan päivystykseen. Henkisen ensiavun (HEA) sairaanhoitaja vastaa erikoissairaanhoidon henkisen ensiavun antamisesta Satasairaalassa. Tarvittaessa HEA:n päivystäjä tai sosiaalipäivystäjä konsultoi ja antaa ohjeita, miten kannattaa toimia. Erittäin vakavissa tilanteissa heidän on myös mahdollista jalkautua paikalle.

6 TOIMINTAOHJEITA KUOLEMANTAPAUKSESSA

Kuolemantapausta ja sen aiheuttamaa surua käsitellään opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa opettajan, kriisityöryhmän jäsenen tai oppilaitoksen henkilöstön osalta työterveyshuollon johdolla. Opiskelijoita ja henkilökuntaa autetaan purkamaan ajatuksiaan ja tunteitaan ja heille kerrotaan mahdollisista surureaktioista. Kuolemasta on lupa kertoa opiskelijoille, kuolintavasta ei.

Kuolemantapauksen sattuessa oppilaitoksessa, järjestetään kriisikokous, jossa tapahtunut käydään läpi. Tarvittaessa käytetään ulkopuolista apua. Tarvittaessa koteihin tiedotetaan asiasta kirjeellä. Mahdollista on tarvittaessa järjestää myös kotiväenilta muutama päivä tapahtuneen jälkeen. Kaikessa toiminnassa on huomioitava ja kunnioitettava menehtyneen omaisten toiveita.

6.1 Opiskelijan kuolema

Tiedon saanut henkilö ottaa yhteyttä opiskelijan vastuuopettajaan ja koulutuspäällikköön. Kriisityöryhmä kutsutaan koolle.

Koulutuspäällikkö

- tarkistaa tiedon oikeellisuuden,
- kutsuu koolle kriisityöryhmän
- on yhteydessä poliisiin tai lääkäriin, jos kuolema on tapahtunut oppilaitoksessa tai koulumatkalla. Viranomaisten tehtävänä on kuolinviestin vieminen omaisille henkilökohtaisesti. Tämän jälkeen koulutuspäällikkö on yhteydessä omaisiin.
- on yhteydessä oppilaitoksen rehtoriin ja viestintäpäällikköön
- on yhteydessä kuolleen opiskelijan omaisiin ja pyytää omaisilta luvan puhua asiasta opettajille ja opiskelijoille sekä keskustelea heidän kanssaan oppilaitoksen toimintatavoista
- ottaa huomioon omaisten toiveet, joita kunnioitetaan
- tiedottaa opettajille ja muulle henkilökunnalle tapahtuneesta. Opettajat kertovat asiasta omille opiskelijoilleen.

Kriisityöryhmä

- sopii jatkotoimista ja työnjaosta
  - suruliputus siinä toimipisteessä, jossa henkilö opiskeli (tieto kiinteistöhoitajalle),
  - muistopöytä oppilaitoksen pääaulaan tai muuhun sopivaan paikkaan.
    - Pöydällä on valkoinen pöytäliina, kukka, mahdollisesti valokuva, muistikirja tarvittaessa ja kynttilä. Muistopöydän tarvikkeet ovat surulaatikossa, joita säilytetään Porissa kuraattorin huoneessa sekä Raumalla oppilaitospastorilla.
  - koko toimipisteen hiljainen hetki.
- suunnittelee, miten jälkipuinti hoidetaan kriisiä koskettaneessa ryhmässä ja koko toimipisteessä,

- antaa tukea erityisesti niille opiskelijoille ja opettajille, jotka ovat olleet lähimmin tekemisissä menehtyneen opiskelijan kanssa,
- informoi opettajia seuraamaan opiskelijoiden tilannetta aktiivisesti ja huolehtii tilanteen seurannasta 3 – 4 viikon ajan ja vielä sen jälkeenkin; asia ja sen herättämät tuntemukset saattavat tulla esille viiveellä.
- antaa ohjeita, tukea ja apua vastuuopettajille jälkipuinnin järjestämiseksi.

Vastuuopettaja

- järjestää hiljaisen hetken aamulla opettajan ja kriisiryhmän jäsenen kanssa luokkatilassa tilanteen mukaan,
  - mikäli kuolema tapahtuu loma-aikana, pidetään hiljainen hetki koulun alettua,
- kertoo opiskelijoille tapahtuneesta asiallisesti, mahdollisimman avoimesti ja totuudenmukaisesti,
- vie haluttaessa kynttilän luokkaan sekä musiikkia,
- antaa opiskelijoille mahdollisuuden keskusteluun tai hiljaisuuteen,
- ohjaa opiskelijoita, miten ja mistä opiskelija saa tarvittaessa lisäapua,
- huomioi omaisia ja järjestää kukkalähetyksen koulusta,
- sopii koulutuspäällikön kanssa, ketkä oppilaitoksesta osallistuvat omaisten muistamiseen ja muistotilaisuuteen/ hautajaisiin.

6.2 Opiskelijan lähiomaisen äkillinen kuolema

Opettaja ja opiskelijahuollon työntekijät (kuraattori/ terveydenhoitaja/psykologi) sopivat työnjaosta ja toimenpiteistä.

Tiedon tullessa oppilaitokselle

- ilmoituksen vastaanottaja pyytää tapahtuman ilmoittajalta täsmälliset tiedot
- opiskelija haetaan luokasta rauhalliseen tilaan, jossa asia kerrotaan
- opiskelija ja hänen läheisensä päättävät, miten asia käsitellään oppilaitoksessa
- muulle ryhmälle kerrotaan tapahtuneesta, mikäli opiskelija niin haluaa
- opiskelijaa ei jätetä yksin
- opiskelija saatetaan kotiin tai läheisten ihmisten luo
- vastuuopettaja tai koulutuspäällikkö tiedottaa asiasta opiskelijan opettajille
- tarvittaessa vastuuopettaja tai kriisiryhmän jäsen ottaa yhteyden opiskelijan kotiin tilanteen arvioimiseksi
- vastuuopettaja tai opiskelijahuollon työntekijä soittaa kotiin, jos opiskelija jää pois opetuksesta, eikä kotoa ole otettu yhteyttä

6.3 Henkilökuntaan kuuluvan kuolema

Koulutuspäällikön työparina toimii henkilö opiskelijahuollosta tai työterveyshuollosta. He sopivat työnjaosta ja jatkotoimenpiteistä.

- jos kuolema on tapahtunut oppilaitoksessa tai työmatkalla, esimies on yhteydessä poliisiin tai lääkäriin, joiden tehtävänä on kuolinviestin vieminen omaisille henkilökohtaisesti. Tämän jälkeen esimies on yhteydessä omaisiin.
- suruliputus siinä yksikössä, jossa henkilö työskenteli (tieto kiinteistöhoitajalle)
- rehtori, koulutuspäällikkö ja viestintäpäällikkö sopivat kuka ja miten tapahtuneesta tiedotetaan opettajille ja muulle henkilökunnalle
- muistohetken järjestäminen ja siitä tiedottaminen oppilaitoksessa
- opiskelijoiden kanssa keskusteleminen, jos kyseessä on ryhmän opettaja
- omaisten huomioiminen: omaisten toiveiden kuuleminen ja heidän toiveidensa mukaan toimiminen, mahdollinen ilmoitus lehteen yhteistyössä viestinnän kanssa
- työterveyshuollon kautta järjestetään kriisiapua sitä tarvitseville

6.4 Itsemurha

Itsemurhan käsittely oppilaitosyhteisössä on erityisen tärkeää, koska itsemurha saattaa toimia ongelmanratkaisumallina muille. Asiallisella informaatiolla ja psyykkisellä tuella ehkäistään uusia itsemurhata-pauksia. Tieto itsemurhasta annetaan ensin oppilaitoksen työntekijöille, jotka sopivat yhdessä kriisityöryhmän kanssa, mitä ja miten opiskelijoille kerrotaan asiasta. Opettaja ja/tai joku kriisityöryhmän jäsenistä käsittelee asiaa opiskelijoiden kanssa.

Jos itsemurha tapahtuu koulupäivän aikana:

- huolehditaan siitä, etteivät opiskelijat pääse tapahtumapaikalle tai poistuvat sieltä heti ohjattuun tilaan,
- kutsutaan ambulanssi, poliisi ja ilmoitetaan asiasta koulutuspäällikölle tai kuraattorille/psykologille/ terveydenhoitajalle,
- kutsutaan kriisityöryhmä koolle,
- suruviestin kotiin vie poliisi tai lääkäri, tämän jälkeen koulutuspäällikkö/ työntekijän omaisiin.

Nuoren itsemurhan jälkeen on tärkeä seurata tilannetta. Osa opiskelijoista ja henkilökunnasta voi muuttamien kuukausien ajan itsemurhan jälkeenkin tarvita tukitoimia, esimerkiksi asiantuntijan vetämiä yksilö- tai ryhmäkeskusteluja. Opiskelijoille ja henkilökunnalle järjestetään tarvittaessa apua opiskelijahuollon tai työterveyshuollon kautta.

7 TOIMINTAOHJEITA PSYKOSOSIAALISISSA VAIKEUKSISSA

7.1 Kiusaaminen

Henkisesti ja fyysisesti turvallinen opiskeluympäristö on jokaiselle opiskelijalle kuuluva perusoikeus. Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja siihen mahdollisimman varhainen puuttuminen ovat osa oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelman mukaista ja opiskeluviihtyvyyttä lisäävää toimintaa. Kiusaamisella voi olla pitkät vaikutukset kohteeksi joutuneelle osapuolelle, siksi kaikkien oppilaitoksessa työskentelevien tulee sitoutua kiusaamisen ehkäisemiseen. Kiusaamista on käsitelty tarkemmin WinNovan kiusaamiseen ja häirintään puuttumisen toimintamallissa.

7.2 Äkillinen psyykinen kriisi

Mikäli opiskelija on vaarallinen itselleen tai ympäristölleen turvaututaan joko terveydenhuollon ensiapuun tai poliisin apuun hälytyskeskuksen välityksellä (112). Terveyskeskuksen päivystysvastaanotot ottavat pikaista apua tarvitsevia potilaita vastaan kaikkina vuorokauden aikoina. Terveydenhoitaja tai kuraattori on yhteydessä hoitavaan tahoon ja opiskelijan huoltajiin.

Joskus voi käydä niin, että opiskelija alkaa käyttäytyä silminnähden poikkeavalla tavalla. Kyseessä voi olla vakava mielenhäiriö, johon tarvitaan nopeasti ammattiauttajien apua.

Oireita voivat olla:

- vetäytyminen, pyrkimys olla yksin,
- sekavat tai epärealistiset puheet,
- rituaalit, pakkotoiminnot,
- nuorilla ikätasoa lapsellisempi toiminta,
- suhtautuminen opiskeluun muuttuu, ei välitä koulutyöstä tai yrittää tehdä enemmän kuin jaksaa,
- erikoinen toiminta, jota ei itse halua tai osaa selittää,
- vihjailu avuntarpeesta,
- ulkoisen olemuksen muuttuminen näkyvästi, esim. hoitamattomuus,
- tunnelmaisun kapeutuminen tai muuttuminen, esim. äkilliset naurun- tai itkunpuuskat
- harhaluulot.

7.3 Perheessä tapahtuva väkivalta

Väkivallan uhri on ohjattava avun piiriin ja hänelle on kerrottava hänen oikeuksistaan ja mahdollisuudesta saada tukea. Väkivalta on aina rikos, vaikka se tapahtuisi perhepiirissä. Jos epäillään, että nuoren perheessä on väkivaltaa, hänen kanssaan keskustellaan asiasta. Mikäli hän vahvistaa epäilyn oikeaksi, pyydetään lupa keskustella asiasta terveydenhoitajan ja kuraattorin kanssa.

Alaikäisen kohdalla sovitaan, kuka ottaa yhteyttä kotiin ja lastensuojeluun tai poliisiin.

7.4 Itsemurhavaara/itsemurhayritys

Itsemurhauhkailuun tai itsemurhapuheisiin on aina suhtauduttava vakavasti. Itsemurha-aikeista kysyminen antaa ihmiselle mahdollisuuden puhua asiasta ja helpottaa pahaa oloaan. Vaikka opiskelija kieltäisi kertomasta asiasta muille, opiskelijan itsemurha-aikeista tulee ottaa yhteys opiskeluhuollon työntekijään, joka arvioi jatkotoimenpiteet. On varmistettava, että itsemurhaa ajatteleva saa ammattiapua.

Vaitiolovelvollisuus ei päde, kun kyseessä on kuolemanvaara! Usein ystävät huomaavat ensimmäisenä itsemurhavaaran. Siksi opiskelijoille on hyvä kertoa, että itsemurhauhkailuista tulee aina kertoa jollekin aikuiselle, vaikka ystävä vannottaisi olemaan kertomatta.

Itsemurhavaaraan viittaavat:

- aiemmat yritykset,
- itsemurhalla uhkailu,
- vakava masennus,
- voimakas kiinnostus kuolemaan tai itsemurhiin,
- kaikkien rakkaiden tavaroiden antaminen pois,
- veitsellä leikittely, turha riskienotto,
- suuret muutokset käytöksessä ja suoritustasossa,
- lähipiirissä tapahtunut itsemurha.

8 Katselmus ja hyväksyminen

Tämän toimintaohjeen laatimisesta vastaa opiskelijapalvelupäällikkö ja se hyväksytään johtoryhmässä.

Voimaantuloaika

1.2.2019 alkaen.

Muutoksien tunnistaminen

pvm	Missä	Muutoksen kuvaus
22.1.2019	Johtoryhmä	Sisältö päivitetty